

A könyvnek legnagyobb ereje mégis abban rejlik, hogy a kultúrák ébredésének, fénykorának és letűnésének mechanizmusát világosítja meg előttünk.

Nemesné Müller Márta.

Heinrich Döpp-Vorwald: Pädagogischer Realismus als Gegenwartsaufgabe.

(Forschungen und Werke zur Erziehungswissenschaft. 22. Band.) Weimar, 1935. Hermann Böhlau Nachfolger. 103 l.

A mai Németország tudományos körei mind a nemzeti szocializmus megalapozásán fáradoznak, s minden egyes tudományág a maga területén szolgálja a *Harmadik Birodalom* új célkitűzéseit. Így voltaképpen az a helyzet, hogy a tiszta tudományos kutatás megállt, a tudomány autonómiája más értelmezést kapott, s az önmagáért üzött, csupán az igazság kutatását szolgáló tudományos munka ideje a nemzeti szocializmus birodalmában lejárt. A lüktető, cselekvő élet állít ma követelményeket a tudománnyal szemben s azokat kell megoldania. Ennélfogva nem szigetelődhet el, hanem a helyzet adottságából folyó valóságot kell megalapoznia. Ez a követelmény elsősorban az úgynevezett antropológiai tudományokra vonatkozik, mert a népközösségnek mindenekelőtt való érvényesülése az ember helyzetének tisztázását kívánja.

A nemzeti szocializmus szerint minden oly tudománynak, amely valamilyen összefügg az emberrel, ki kell vennie részét ebből az alapozásból. A neveléstudománynak annál inkább, mivel az egész új politikai mozgalom végeredményben egy nagy nevelői folyamatnak bizonyul, amely a német népből egységes nemzetet alakított. Ez a nevelői erő azonban nem tudatos eljárásként mutatkozott, hanem a valóságból fakadó pusztá létével nevelt. Eppen ezért érzik illetékes körök is annak szükségét, hogy az első esztendők próbálkozásai után olyan munkákat is megjelentessenek, amelyek a nemzeti szocializmus szellemének megfelelően mutatnak rá a nevelés alapelveire. A népiség gondolatának és a népközösség elvének gyökerei Németországban is kétségtelenül messzebbre nyúlnak vissza az új rendszer uralomrajutásánál; elég csak *Krieck*, *Hoerd*t és *Petersen* nevére hivatkoznunk, akik már régen az úgynevezett népies realizmus alapján állottak. Az ő munkásságuk készítette elő a talajt a pedagógiai realizmus számára, amelynek ez a munka is hirdetője.

Döpp-Vorwald könyve a nemzeti szocializmus nevelésének filozófiai alapjait igyekszik lerakni. Négy fejezetben (*Die Gegenwartsaufgabe der deutschen Erziehungswissenschaft*, *Der Mensch und. seine Wirklichkeit*, *Zur Philosophie des Realismus*, *Pädagogischer Realismus*) azt fejtegeti, hogy a mai helyzet kívánalma a neveléstudománnyal szemben az, hogy szakítson a pusztá racionális és ideális eszmevilággal. Nem akar ugyan minden ideált kiküszöbölve látni a nevelésből, csak a szóhoz tapadó szellemet igyekszik megszüntetni, mert az idealisztikus humanizmus talaján álló neveléstudomány mellőzi a valóságot. A görög művelődési eszmény ez, amely hosszú ideig uralkodott, s amely már kiindulásában is az ideális embert, az értékek hordozóját tekintette. A realizmus bölcselete szakít ezzel az eszménnyel, és az embert a maga

valóságában: a faj, vér, talaj és nép természetes kötelékeiben nézi. Az ember feladatát is ezek szerint nem örök és végtelen eszmények megvalósításában keresi, hanem a konkrét kívánalmak teljesítésében. Ebből a felfogásból fakad a reális alapon álló nevelésnek illúziómentessége. Olyan neveléstan szükségességét hirdeti, amely se nem optimista, se nem pesszimista, amelynek mégis van bizalma a jövőben, mert mindenben a valóságra épít és az adottság követelményeinek igyekszik eleget tenni.

Ennek a pedagógiai realizmusnak két alap gondolata van. Elő az, hogy az ember nem elszigetelt lény, hanem faji és vérségi kötelékeinél fogva népébe van beágyazva; ennél fogva a nevelés lényege nem az egyes ember lehető kiművelése, hanem a közösség életébe való bekapcsolása és szolgálatba állítása. Ezt az elvet azonban eddig is minden szociálpedagógia többé-kevésbé hirdette. Ehhez járul a második alap gondolat, amely szerint a nevelés értelme az, hogy az egyes ember népének a sorsát tudatosan és szabad elhatározásból magáévá tegye és tevékenységével megértőleg melléje álljon. Ebben a második gondolatban lép fel a szabadság is, ami annyira fontos jegye minden nevelésnek, és ebben domborodik ki igazán az a felfogás is, amely szerint az egyes ember feladata elsősorban a nép adott helyzetéből folyó konkrét kívánalmak teljesítése.

A pedagógiai realizmusnak ez a hangoztatása nem új jelenség a neveléstudományban, a helyesen értelmezett realizmus pedig ma egyenesen követelmény a neveléssel szemben. Azt követeli a neveléstől, hogy a jelen helyzethez alkalmazkodjék, és hogy elfogulatlanul olyannak nézze a jelent, mint amilyen, nem pedig úgy, amilyennek szeretné látni. Kiindulás csakis ez az adott helyzet lehet, és a feladatoknak is elsősorban ebből kell fakadniuk. Ebben a kívánalomban rejlik éppen a nevelés örök korszerűsége. Azonban helytelen a pedagógiai realizmusnak az az értelmezése, amely a nevelési tervből minden eszményt száműzni iparkodik. Ennek megállapításával csupán arra akartunk rámutatni, hogy a pedagógiai realizmus hirdetése nem csupán a nemezi szocializmus sajátossága, hanem sok más nevelési rendszeré is, habár a pedagógiai realizmusnak ebben a könyvben kifejtett tartalma egészen sajátos színezetet kap. Az azonban kétségtelen, hogy a reális alapon álló nevelésnek legtudatosabb és egy egész nemzet életére kiható megvalósítása a mai Németországban történik legkövetkezetesebben. Természetes, hogy ennek a könyvnek igen sok gondolata található meg más olyan állam átalakított nevelésében is, amely állam szintén szakított a liberális és individuális gondolattal.

Petersen tanítványának, Döpp-Vorwaldnak ez a nevelésbölcseleti munkája tipikusan állítja eléink a népies politikai realizmusnak azt a formáját, amely ma Németországban uralkodik.

Jankovits Miklós.